

МЕНЕДЖМЕНТ

УДК 339:330.131.7

З.П. Двуліт, А.С. Завербний, Х.С. Передало, С.І. Наумчук
Національний університет “Львівська політехніка”

РИЗИКИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ НИМИ

<http://doi.org/>

©Двуліт З.П., Завербний А.С., Передало Х.С., Наумчук С.І., 2019

На сучасному етапі розвитку економіки України в рамках міжнародного співробітництва, важливим аспектом функціонування організації є проінформованість та освіченість як працівників відділу ризик-менеджменту, так і всього персоналу у сфері управління ризиками, які виникають у процесі здійснення зовнішньоторговельних операцій. Адже своєчасне реагування у ризикових ситуаціях або ж запобігання появи ризиків у зовнішньоекономічній діяльності мінімізує можливі втрати у майбутньому. У даній роботі обґрунтовано актуальність дослідження даної тематики, зокрема причини появи ризиків у сфері зовнішньоекономічній діяльності, описані фактори впливу на появу ризиків, типологізовано ризики у процесі здійснення зовнішньоекономічних операцій та методи управління ризиків.

Ключові слова: ризики зовнішньоекономічної діяльності, суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, управління ризиками, контракт, митне оформлення, аналіз ризиків.

Постановка проблеми

Активна зовнішньоекономічна діяльність є дуже важливою складовою функціонування підприємств у період стрімкого інтегрування економіки нашої держави у міжнародний європейський простір. У рамках ринкової економіки для організацій, які орієнтуються, як на внутрішній, так і на зовнішній ринок, успішною діяльністю вважається вміння вчасно та раціонально реагувати на непередбачувані та складні ризикові ситуації, які можуть виникнути у процесі функціонування, мінімізуючи при цьому можливі втрати. Просування продукції чи послуги на іноземний ринок, міжнародна співпраця з контрагентами, створення активної бази зарубіжних клієнтів потребує пильної уваги задля виявлень можливих ризиків. Відповідно до цього, істотним елементом управління ризиками є поглиблене вивчення сутності поняття “ризик зовнішньоекономічної діяльності”, основна класифікація ризиків, процес управління та оцінки ризиків ЗЕД і визначення методів, які спрямовані на зменшення можливих втрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідження поняття “ризик зовнішньоекономічної діяльності” розглянуто у працях таких вчених: Кондецька А. [1], Вітка Н.Є. [2], Старостіна А. О. [3], Дегтярева О. І. [4], Вітлінський В. В. [5] та ін. У працях цих авторів описані ризики зовнішньоекономічної діяльності, подано класифікацію за видами ризиків, розглянуто основні методи їх управління та зниження. Наприклад, у своїй роботі Вітка Н.Є.[2] виділила основні види ризиків ЗЕД, такі як-от: пов'язані з умовами контракту, інформаційні, ризики надійності партнера, пов'язані з етапом угоди та інші. Також, у своїй роботі Старостіна А.О. [3, с.118-120] у главі 9 “Ризик-менеджмент у сфері зовнішньоекономічної діяльності” визначила основні групи ризиків: ризики країни (макроекономічні, політичні),

ризика вибору партнера та його надійності, маркетингові ризики, транспортні ризики, ризики визначення предмета контракту (кількість, якість, упакування і маркування, ціна, валютно-фінансові форс мажорні обставини, арбітраж) комерційні ризики та ризики пов'язана процесом митного оформлення.

Здійснивши аналіз публікацій зарубіжних і вітчизняних вчених досліджуваної проблематики, прийшли до висновку, що питання пов'язані з ризиками зовнішньоекономічної діяльності потребують подальшого системного дослідження і є актуальним в рамках європейської інтеграції.

Цілі статті

Метою даної роботи є вивчення підходів до категорії “ризик зовнішньоекономічної діяльності”, визначення їх особливостей, виокремлення основних інструментів управління ризиками ЗЕД.

Виклад основного матеріалу

Ризик зовнішньоекономічної діяльності – це ймовірні несприятливі події, в результаті яких можуть виникнути збитки, майнові втрати учасників ЗЕД. Це особлива категорія ризиків, які зазвичай трапляються у процесі здійснення зовнішньоекономічної операції. Згідно з ключовими аспектами міжнародної торгівлі, ризик ЗЕД – це небезпека втрат пов'язана із вини іншої сторони або через зміну політичної, економічної чи іншої ситуації в країні партнера [1].

У процесі зовнішньоекономічної діяльності ймовірних втрат може зазнати будь-хто з її учасників – імпортер, експортер чи будь-яка фінансова структура (обслуговуючий банк). Отже, необхідно розрізняти усі види ризиків, які виникають у процесі міжнародних операцій, а також методи та інструменти, які мінімізують або ж ліквідовують ризики.

Передусім, розрізняють два основні фактори, які окреслюють ризики ЗЕД, зокрема: макrorівневі та мікрорівневі [6]. До макrorівневих належать: інфляція, збільшення державного боргу, зміни у законодавстві країни-боржника, політичні умови, міграція капіталу, зниження темпів економічного зростання. У свою чергу, до мікрорівневих факторів відноситься: неплатоспроможність та погіршення фінансового стану контрагента, нестабільність курсу валюти ціни (кредиту) і валюти платежу, погіршення ступеня довіри до партнера.

До основних причин виникнення ризиків зовнішньоекономічної діяльності належить:

1. Невизначеність майбутнього;
2. Нестабільність економічних процесів;
3. Конкурентна боротьба;
4. Непередбачувані умови ЗЕД;
5. Торговельні бар'єри;
6. Вплив глобальних факторів;
7. Бюрократія митних процедур;
8. Зміна валютних курсів;
9. Недобросовісність контрагентів;
10. Недостатня інформованість про діяльність контрагентів [2].

Старостіна А.О. і Кравченко В.А. виокремлюють такі основні види ризиків зовнішньоекономічної діяльності [3]:

1. Політичний ризик, який включає в себе ризик країни та суверенний ризик;

Під ризиком країни (country risk) розуміється сукупність ризиків, які виникають у міжнародному середовищі підприємства. Наприклад, фінансові, економічні, комерційні та ризики виникнення стихійних явищ, які можуть призвести до втрат під час зовнішньоторговельних операцій. Суверенний ризик – це частина політичного ризику, яка полягає у ризику невиконання зі сторони держави своїх обов'язків, щодо третьої сторони у питаннях стосовно державного кредиту та міжнародних платіжних зобов'язань.

До основних методик оцінки політичних ризиків відносять:

– Індекс WPRF (World Political Risk Forecasts) публікований агентством Frost&Sullivan. Визначення даного індексу здійснюється у результаті аналізування параметрів ризику певною групою експертів.

– Індекс BERI (Business Environment Risk Index) розрахований як середнє значення 15-ти показників, зокрема (політична стабільність, ставлення до іноземних інвестицій, ступінь націоналізації, імовірність і ступінь девальвації внутрішньої валюти, стан платіжного балансу, ступінь розвитку бюрократизму, темпи економічного розвитку, конвертованість валюти, якість виконання договорів, рівень витрат на заробітну плату і продуктивність праці, можливість користування послугами зовнішніх і внутрішніх експертів, ефективність організації комунікацій, взаємовідносини між господарськими суб'єктами і державою зв'язок із громадськістю, умови отримання короткострокових кредитів, умови отримання довгострокових кредитів.

Показники економічної стабільності за 2017 р. країн Європи представлено на рис. 1.

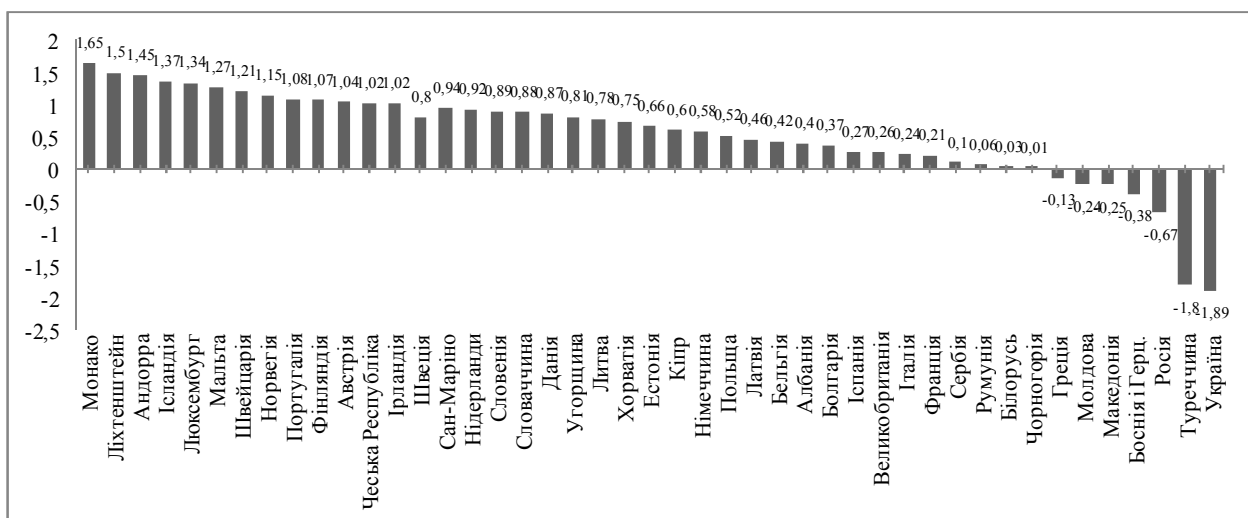

Рис. 1. Показники політичної стабільності країн Європи за 2017 рік

Джерело: згруповано на основі [7].

Відповідно до поданих показників, середнє значення у 2017 році склало 0,53 бала. Найбільше значення було в Монако: 1,65 бала, а останню позицію займає Україна: -1,89 бала [7]. До 5-ти країн-лідерів відповідно до показника стабільності відноситься: Монако, Ліхтенштейн, Андорра, Ісландія, Люксембург, а найменші бали у 5-ти інших країнах, зокрема: Македонія, Боснія і Герцоговина, Росія, Туреччина та Україна.

2. Ризики пов'язані з процесом митного оформлення;

Ризики пов'язані з процесом митного оформлення, це так звані митні ризики. Наприклад, ризик неправильного підрахунку митних платежів (акцизів, зборів ПДВ та ін.), невчасне здійснення сертифікації товарів, неправильне заповнення документів та неякісне інформаційне забезпечення для здійснення зовнішньоекономічних операцій.

При здійсненні сертифікації товарів, істотним елементом є передконтрактна сертифікація продукції та отримання дозволу на її експорт чи імпорт, адже є ризик відмови в сертифікації товару. Також важливим є проходження фіто- та ветеринарного контролю, отримання експертних висновків Торгово-промисловою палатою України стосовно присвоєння коду згідно з Українським класифікатором товарів зовнішньоекономічної діяльності і ціни товару, або ж дослідження товару в лабораторіях. Важливо визначити наслідки виникнення даного ризику, адже чим триваліший цей

процес, тим більші втрати із-за простою транспортного засобу або контейнера, штрафів за прострочення митних і інших платежів [5].

3. Транспортні ризики (ризики міжнародних перевезень);

Даний ризик зовнішньоекономічної діяльності можливий у момент переміщення товару від продавця до покупця. До транспортних ризиків належать: ризик неправильного визначення моменту передачі відповідальності за вантаж у процесі транспортування, ризик втрати або пошкодження вантажу, ризик вибору транспортного засобу. Відповідно до цього транспортні ризики поділяють за “Інкотермс-2010” на чотири групи. Ще в 1936 році [8] були розроблені міжнародні правила тлумачення торговельних термінів для вирішення проблеми істотних відмінностей торговельних порядках різних країн. Впродовж наступних років були прийняті нові редакції цих правил, при цьому кожна нова редакція не означає автоматичного скасування попередніх. Відповідно до цього у контракті слід вказати, яку саме з редакцій “Інкотермс” застосовуватимуть сторони, аби згодом не виникало непорозумінь.

Істотною складовою транспортних ризиків є вибір виду транспорту, зокрема, відповідно до критерію надійності високу позицію займає трубопровідний вид транспортування, а низьку водний. За критерієм швидкості, найкраща позиція у повітряного транспорту, найгірша – у водного. Щодо можливості перевезення різноманітного асортименту товару, лідирує залізничний вид транспорту, у свою чергу трубопровідний є доволі обмеженим. Стосовно витратної складової, доволі дорогим є повітряний вид транспорту, а низьковитратним є водне перевезення.

4. Ризики пов’язані з основними положеннями зовнішньоекономічного контракту;

Укладаючи угоду, кожна з сторін має на меті максимально отримати від цього вигоду, мінімізуючи втрати та можливі ризики (розірвання чи порушення умов контракту, його анулювання, або втрати репутації через недобросовісність контрагента). Виділяють такі практичні методи мінімізації ризиків [9]:

1. Перевірка контрагента.

На даному етапі аби уникнути ризику вибору ненадійного партнера особливо важливим є детальна перевірка суб’єкта господарювання. Перш за все, варто звернути увагу на організаційно-правову форму сторони контракту (контрагента), сферу діяльності, наявність ліцензій та патентів, кількість діючих акціонерів. Найпростішим способом перевірки є огляд статутних документів, або ж копій нотаріально завірених установчих документів. Також, компанію-контрагента можна перевірити, іншими каналами інформації [9]:

- онлайн-ресурси (платна платформа YouControl);
- торговельні представництва в іншій країні;
- комерційне аташе іноземної держави в Україні.

Деякі ресурси дозволяють перевірити чи дійсно контрагент є зареєстрованим, чи не перебуває на стадії банкрутства, або ж чи має заборгованість зі сплати податків. Для прикладу на сайті Реєстраційної палати Великої Британії доступна можливість скачати деякі статутні документи, переглянути і моніторити звітність окремих підприємств.

Не офіційним, але зручним англійським ресурсом є сайт OpenCorporates [10], за допомогою якого можна перейти на офіційні сайти реєстраційних палат багатьох держав та переглянути основні фінансові показники, статус, форму власності та обсяг капіталу компаній-контрагентів.

До основних інформаційних баз пошуку контрагента відноситься КОМПАСС Україна (Міжнародний багатомовний електронний довідник класу Business to Business з актуальною інформацією про більшість підприємств і організацій України та СНД (виробники, дистриб’ютори, дилери, оптові торговці, експортери та імпортери продукції і послуг) [11].

Зазначимо, що таку перевірку необхідно здійснювати систематично під час всієї подальшої співпраці задля моніторингу фінансового стану партнера та впевненості у надійності співпраці.

2. Основні положення зовнішньоекономічного контракту [3].

Зовнішньоекономічний контракт повинен містити такі істотні умови: предмет, ціна і загальна вартість, кількість та якість товару, базові умови постачання та строк дії договору, упакування, санкції, форс-мажорні обставини, валютні і фінансові умови платежів, страхування, що, спричиняють ризики втрат. Наприклад, якщо це договір купівлі-продажу товару, то обов'язково треба деталізувати умови й строки постачання. Також, доцільно не нехтувати описом і деталізацією істотних умов у самому договорі з метою виникнення додаткових збитків [9].

3. Розбіжність у перекладі.

У випадках коли угода є двомовною, після декількох правок перекладів договір може мати істотні розбіжності (помилки перекладача). У практиці траплялися випадки абсолютно різного сприйняття та тлумачення тих самих термінів. Тому потрібно у договорі прописати пріоритет одного з перекладів у разі виявлення розбіжностей.

4. Визначення країни для вирішення спорів і арбітражне застереження.

Складаючи контракт не варто ігнорувати пункт про встановлення юрисдикції, для врегулювання відносин між сторонами. Слід детально описати, право якої країни має бути застосовано у спірній ситуації або в разі розбіжностей між законодавствами країн. З метою мінімізації ризику, рекомендовано підписати арбітражну угоду та обов'язково зазначити конкретну установу (суд, торгово-промислова палата), у якій будуть розглядатися спори, зазначити кількість арбітрів та мову розгляду спорів.

5. Визначення ризиків (форс-мажорних обставин).

Розраховуючи на визначення дій у випадках форс-мажору на рівні законодавства цей пункт часто помилково випускають. Проте, поняття форс-мажорних обставин врегульовано законодавством не всіх країн. Наприклад, англійське статутне право не містить поняття форс-мажорних обставин. Відповідно до цього, необхідно окремо вказати, які саме обставини сторони вважають форс-мажором, як потрібно діяти тій чи іншій стороні в таких обставинах та яка подальша доля контракту загалом [9].

5. Валютний ризик.

Валютний ризик – це можливість понесення втрат у результаті зміни курсів валют під час виконання контракту. Такі ризики мають місце при змінах курсу валюти ціни відносно валюти платежу в період підписання контракту та здійснення платежу за ним [4].

6. Кредитний ризик (фінансовий).

Фінансовий ризик при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності може бути мінімізований за допомогою рамбурсного кредиту. Даний метод кредитування полягає у такому: це вид кредиту який надає банк експортера банку імпортера для вчасної оплати рахунків. Умови акцептно-рамбурсного кредиту встановлюються завчасно. Для розрахунку застосовують акредитативи та переказні векселі. Відповідно до даного виду кредиту, банк експортера негайно оплачує векселі свого клієнта і відповідно оплачена сума стає боргом банку імпортера, який оплачується коштами імпортера [12].

Систематизація та опрацювання літературних джерел за даною проблематикою дало змогу ідентифікувати основні методи управління зовнішньоекономічними ризиками, що представлені в табл.1.

Метод диверсифікації є одним із найменш затратних способів управління ризиками в ЗЕД, зокрема, для фінансового ризику. Завдяки даному методу можна зменшити ризик процесу розподілу капіталу між різними варіантами, які не пов'язані між собою. Основним недоліком даного методу є те, що диверсифікація не ліквідує ризик, а лише дає змогу уникнути частину ризику.

Лімітування полягає у визначенні допустимої межі суми витрат, кредиту. Для кожного підприємства, рівень ліміту індивідуальний і залежить від зовнішньоекономічних операцій.

Основні методи управління ризиками в ЗЕД

Методів управління ризиками в ЗЕД	Визначення та характеристика
Диверсифікація	Здійснюється за допомогою розподілу коштів між різними об'єктами вкладання, які не пов'язані між собою.
Лімітування	Застосовується, наприклад, банками під час продажу товарів у кредит, а підприємцем під час визначення суми вкладання коштів.
Страховання	Супроводжується різноманітними полісами та договорами (майнове, особисте й страхування відповідальності).
Хеджування	Використовується у випадках оформлення форвардних і ф'ючерських контрактів, своп угод та опціонів.
Самостраховання	Організовується на підприємстві із власних резервів задля компенсації збитків у непрогнозованих ситуаціях.
Перестраховання	Проводиться з метою забезпечення захисту національних і міжнародних інтересів страховальників у різних країнах.

Джерело: систематизовано на основі [2,4,6]

На сьогодні найбільш поширеним методом управління ризиків в ЗЕД є страхування, яке полягає у тому, що суб'єкт господарювання з метою уникнення ризику значних та непередбачуваних втрат, свідомо відмовляється від частини доходів та готовий витратити частину коштів для уникнення майбутніх збитків. Страхування зовнішньоекономічної діяльності, це, передусім, страхування ризиків, які виникають у процесі здійснення зовнішньоекономічних операцій з метою забезпечення захисту інтересів вітчизняних та зарубіжних учасників ЗЕД у міжнародному співробітництві. Специфіка страхування у ЗЕД полягає у тому, що це комплекс видів страхування, які забезпечують захист майнових інтересів суб'єктів господарювання у процесі міжнародного та світового співробітництва.

Як приклад візьмемо таку ситуацію коли: експортер А (Україна) відповідно до зовнішньоторговельного контракту відправив імпортеру В (Туреччина) партію товарів. Доставка здійснюється сухопутним (автотранспорт) та морським (вантажним судном) видом транспорту протягом 2-ох місяців. Відповідно платіж буде здійснено за 2 місяці від моменту поставки партії товару.

У процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності можуть бути наступні ризики:

- 1) пошкодження товару під час морського чи сухопутного перевезення;
- 2) дорожньо-транспортна пригода, що зіпсувала або ж знищила всю партію товару;
- 3) ушкодження здоров'я та/або майна третіх осіб;
- 4) визнання імпортера банкрутом (скасування оплати платежу).

Практично кожна зовнішньоторговельна операція супроводжується великою кількістю можливих ризиків, які пов'язані із територіальною віддаленістю контрагентів, різноманітними економічними, політичними та соціально-культурними подіями та іншими форс-мажорними обставинами. Отже, доцільним є звернутися до страхових інститутів, які безумовно потребують певних витрат, але у порівнянні з можливими втратами є мізерними.

У даному прикладі задля уникнення масштабних витрат, рекомендується укласти наступні договори страхування:

- у першому випадку для страхування вантажу, що перевозиться морським та сухопутним транспортом доцільно укласти договір "карго";
- у другому випадку для страхування корпусів плавзасобів оформити договір "каска" та з метою уникнення втрат від пошкодження автотранспорту необхідно укласти договір "автокаска";
- у третьому випадку слід оформити договір страхування відповідальності судовласників та страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів;
- у останньому випадку доцільним є укладення експортного комерційного кредиту [13].

Отже, при виникненні страхових випадків, страхова організація зобов'язана відшкодувати усі збитки учасникам зовнішньоекономічних операцій. Завдяки цьому на підприємствах спостерігається значна економія фінансових ресурсів.

Доволі дієвим методом управління ризиками в ЗЕД є самострахування. Це своєрідна форма страхування, яка передбачає створення натуральних та резервних фондів на підприємствах. Це можливість підстрахуватися самостійно без придбання страхових полісів економлячи на витратах зі страхування. Самострахування діє наступним чином. Організація має змогу створити власний фонд ризику: внутрішній та зовнішній. Внутрішній фонд ризику здійснюється на короткотерміновій основі (фінансовий рік) за рахунок передбачених у бюджеті експлуатаційних витрат. Зовнішній фонд формується як особливий рахунок у страховій компанії, яка накопичує кошти у вигляді страхових премій. Дане розміщення вигідне, адже страхові компанії у цих випадках працюють на умовах пільгового оподаткування. Основною відмінністю страхування від формування фонду, полягає у тому, що страхувальник може покрити збитки лише ті що наявні у фонді, а страхова компанія при страхуванні зобов'язана покрити усі витрати [14].

Рис. 2. Методи хеджування ризиків ЗЕД

Джерело: Типологізовано та систематизовано на основі [9,13,14,15]

Перестраховування представляє собою вторинне страхування при якому страховик передає частину прийнятих до страхування ризиків іншій страховій організації з метою забезпечення надійності та рентабельності страхових операцій. Українські страхові компанії перестраховують ризики ЗЕД за кордоном. Важливою умовою надійності є вибір перестраховальників на основі аналізу їх розміру статутного капіталу, платоспроможності, стану страхових резервів, активів та рівня їх ліквідності, репутації, досвіду роботи, співпраці з міжнародними перестраховальними організаціями.

Одним із важливих та достатньо поширених методів управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності є хеджування. Хеджуванням (від англ. hedge — захищатися від можливих втрат, ухилятися, обмежувати) спрямоване на створення захисту від можливих фінансових збитків у майбутньому, пов'язаних зі зміною ринкової ціни фінансових інструментів чи товарів.

Хеджування активно застосовувалося у банківській, біржовій та комерційній діяльності з метою страхування валютних ризиків. Проте на сьогодні, хеджування розглядається як страхування ризиків від несприятливих змін цін на будь-які товарно-матеріальні цінності за контрактами або комерційними операціями, що передбачають поставку чи продаж товарів у майбутньому. На рис. 2. представлені найпоширеніші способи хеджування ризиків ЗЕД.

Отже, суттєвою різницею між форвардним і ф'ючерсним контрактом є місце торгівлі. Зокрема, для форвардів торгівля позабіржова, для ф'ючерсів – біржова. Також, сума контракту для форварду будь-яка, а для ф'ючерсів – стандартна. У свою чергу своп-контракт теж здійснюється поза біржою, а сума контракту доволі значна (більше 5 млн. дол.).

Висновки та перспективи подальших досліджень

На даний час, для підприємств які просувають свою діяльність на зовнішній ринок, важливою складовою успішної діяльності вважається реальне усвідомлення можливих ризиків при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Проаналізувавши основні поняття ризику зовнішньоекономічної діяльності, види та методи управління ними, можна стверджувати, що важливою складовою для подальших досліджень є визначення процедури управління ризиками в ЗЕД. Опрацювання літературних джерел дало змогу виокремити та запропонувати етапи управління ризиками ЗЕД:

1. Аналізування ситуації та визначення можливих видів ризиків;
2. Оцінювання ризиків в зовнішньоекономічній діяльності, ймовірного збитку ухвалення рішення щодо управління потенційними ризиками;
3. Застосування методів зменшення появи ризиків на майбутнє;
4. Ухвалення та реалізація рішень, контролювання їх виконання.

Отже, застосування сучасних інструментів захисту від ризиків при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності надає учасникам ЗЕД в значній мірі зменшити можливі збитки та бути конкурентоспроможним суб'єктом господарювання на вітчизняному так і зарубіжному ринках.

Список літератури

1. Кондецька А. Ризики у зовнішньоекономічній діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://intkonf.org/kondetska-a-riziki-u-zovnishnoekonomichniy-diyalnosti/>.
2. Вітка Н.Є. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності високотехнологічного підприємства. Дис. канд.ек.наук: 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (машинобудування та металургія), Маріуполь – 2010.
3. Старостіна А. О. Ризик-менеджмент. Теорія та практика: Навч. посіб. /А. О. Старостіна, В. А. Кравченко.- К.: ІВЦ Політехніка, 2004. – 200 с.
4. Дегтярева О. И. Управление рисками в международном бизнесе: учебн.пособ. / Дегтярева О. И. – М.: МГИМО-Университет МИД России, 2006.- 272 с.
5. Вітлінський, В.В. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності: навч. посіб. / В. В. Вітлінський, Л. Л. Маханець. – К. : КНЕУ, 2008. – 432с.
6. Управление внешнеэкономическими рисками в условиях глобализации /В. И. Крамаренко, К. Н. Онищенко, Н. И. Твердохлебов; под общей ред.В. И. Крамаренко. – Симферополь: ДИНАЙПИ, 2010. – 354 с.
7. The official site of Global economy: https://www.theglobaleconomy.com/rankings/wb_political_stability/.
8. О. К. Єременко. Міжнародна торгова палата // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. / Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.:Знання України, 2004 — Т.2 — 812с. ISBN 966-316-045-4.
9. Основні ризики в ЗЕД-контрактах і шляхи їх мінімізації ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA01188
10. The official site of Opencorporates: <https://opencorporates.com>.
11. Офіційний сайт “WA-2 Регістр” [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.kompass.ua/ku/cd_wa2.htm.
12. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: ...С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
13. Рум'янцев А. П. Зовнішньоекономічна діяльність: Навчальний посібник/ А. П. Рум'янцев, Н. С. Рум'янцева; М-во освіти і науки України. -К.: Центр навчальної літератури, 2004. -375 с.
14. Воробьев С. Н. Управление рисками в предпринимательстве / С. Н. Воробьев, К. В. Балдин.- М.: Издательско-торговая корпорация “Дашков и К”, 2006. – 772 с.

15. Сохацька О. М. Біржова справа. / О. М. Сохацька: Підручник. – 2-ге вид. змін. й доп. – Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. – 632 с.

References

1. Kondetska A. (2008) Ryzyky u zovnishnoekonomichnii diialnosti [Risks in foreign economic activity]. Retrieved from <http://intkonf.org/kondetska-a-riziki-u-zovnishnoekonomichniy-diyalnosti/>.
2. Vitka N.Ye. (2010) Upravlinnia ryzykamy zovnishnoekonomichnoi diialnosti vysokotekhnolohichnoho pidpriemstva. Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy (mashynobuduvannia ta metalurhiia) [Risk management of foreign economic activity of a high-tech enterprise. Economy and enterprise management (mechanical engineering and metallurgy)] (PhD Thesis), Mariupol: Pryazovskyi derzhavnyi tekhnichnyi universytet.
3. Starostina A. O., Kravchenko V. A. (2004) Ryzyk-menedzhment. Teoriia ta praktyka [Risk management. Theory and Practice]. Kyiv; IVTs Politekhniky.
4. Dehtiareva O. Y. (2006) Upravlenye ryskamy v mezhdunarodnom byznese [Risk management in international business]. Moskva: MHYMO-Unyversytet MYD Rossyy.
5. Vitlinskyi V.V., Makhanets L.L. (2008) Ryzykolohiia v zovnishnoekonomichnii diialnosti [Riskology in foreign economic activity]. Kyiv : KNEU.
6. Kramarenko V. Y., Onyshchenko K. N., Tverdokhlebov N. Y. (2010) Upravlenye vneshneekonomicheskymy ryskamy v usloviakh hlobalyzatsyy [Management of foreign economic risks in the conditions of globalization]. Symferopol: DYNAlPYS.
7. The Global economy (2017) Politychna stabilnist – ranhy krain [Political stability – Country rankings]. Retrieved from https://www.theglobaleconomy.com/rankings/wb_political_stability/.
8. O. K. Yeremenko (2004) Mizhnarodna torhova palata [International chamber of commerce]. Kyiv : Znannia Ukrainy.
9. League law (2017) Osnovni ryzyky v ZED-kontraktakh i shliakhy yikh minimizatsii [Major risks in FEAs and ways to minimize them]. Retrieved from http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA01188
10. The Opencorporate (2017) Upravlenye ryskamy v mezhdunarodnom byznese [Risk management in international business]. Retrieved from <https://opencorporates.com>.
11. “WA-2 Rehistr” (2017) Ryzyky u zovnishnoekonomichnii diialnosti [risks in foreign economic activity]. Retrieved from http://www.kompass.ua/ku/cd_wa2.htm.
12. Mochernyi S. V., Redkol T. I. (2000) Ekonomichna entsyklopediia [Economic encyclopedia] K.yiv: Vydavnychiy tsentr “Akademiia”.
13. Rum’iantsev A. P., Rum’iantseva N. S.(2004) Zovnishnoekonomichna diialnist [Foreign economic activity]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury.
14. Vorobev S. N., Baldyn K. V. (2006) Upravlenye ryskamy v predprynimatelstve [Business risk management]. Moskov: Yzdatel'sko-torhovaia korporatsiia “Dashkov y K”.
15. Sokhatska O. M. (2008) Birzhova sprava [Stock market case]. Ternopil: Kart-blansh.

Z.P. Dvulit, A.S. Zaverbnuij, Kh.S. Peredalo, S.I. Naumchuk
Lviv Polytechnic National University

RISKS OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY: FEATURES AND MANAGEMENT METHODS THESE

©Dvulit Z.P., Zaverbnuij A.S., Peredalo Kh.S., Naumchuk S.I., 2019

At the current stage of development of the Ukrainian economy within the framework of international cooperation, an important aspect of functioning organisation is the awareness and education of both employees of the risk management department and all staff in the field of risk management that arise in the process of foreign trade operations. After all, timely response to a risk situation or to prevent the emergence of risks in foreign economic activities reduces potential losses in the future. In this article substantiates the relevance of the study of this topic, in particular the reasons of risks in the field of foreign economic activity, the factors of influence on the appearance of risks, typologically risks in the process of foreign economic transactions and management methods of risks.

Key words: risks of foreing activity, subjects of foreign economic activity, risk management, contract, customs clearance, risk analysis.